

Ylpeyttä tieteeseen, tietoa ja arvoja käytäntöön

ONK'S TIETOA?

Tieteellinen toiminta muistuttaa monin tavoin lihatiskillä asiointia. Akateemisesta osaamista voidaan ostaa jokaiseen tarkoitukseen sopivia paloja ja suikaleita halutunkaltaisessa muodossa ja marinadissa. Pakkauksen saa joko koristeellisessa ja asiakasystävällisessä muodossa tai sitten vähän rujompana ja epäselkeämpänä tieteellisenä pakettina, sian siivuna. Tieteelliseltä liha-hyllyltä löytyy laaja valikoima tuotteita ja tämä valikoima tuntuu yhä vain kasvavan, uusien ajan hengen mukaisten erikoistuotteiden myötä. Pakasteallaskaan ei ole tyhjä. Sieltä löytyy suuri joukko oppeja ja teorioita valmiina taas otettavaksi, mikäli ajan henki löytää niille uusia käyttötarkoituksia.

Akateemiset toimijat ovat epäilemättä menettäneet erikoislaatusuutensa yhteiskunnassa. Mikäli tietoa ei ole, se voidaan ostaa käyttöön. Yhteiskunnan menestyjät, todellinen etujoukko, eivät löydy välttämättä yliopistojen ja korkeakoulujen sisältä vaan ehkä ennemminkin uuden talouden gurujen joukosta. Tällä hetkellä ei ole kovin muodikasta olla tieteentekijä.

YLPEYS, POSITIIVINEN VOIMAVARA

Hallintotieteelliseen, erityisesti julkista hallintoa, koskevaan keskusteluun on tullut yhä voimallisemmin mukaan ylpeyden pohtiminen. Tämä näkyi muun muassa tänä kesänä Italiassa pidetyssä IIAS:n kokouksessa. Seminaarissa oli teemaryhmiä keskustelemassa siitä, mistä julkisen hallinnon virkamiehet voisivat olla työssään ylpeitä.

Ylpeyden kokeminen ei itsetehostusta tai tarpeetonta pullistelua ja voimien osoitusta. Kysymys on työssä viihtymisestä. On vaikea olla sitoutunut tai motivoitunut tekemiseensä suhteen, jos ei voi olla siitä aidosti ylpeä. Kansainvälinen ilmiö on puolestaan se, että virkamiehiä tai laajemminkin julkista sektoria on lannistettu ja supistettu. Toimenpiteiden argumenttina on ollut, että julkisella sektorilla tehdään turhaa työtä. Itseensä uskominen on koetteilla.

Laajasti ottaen ylpeydessä on kysymys ilmiöstä, jota voidaan nimittää Pierre Bourdieaun mukaisesti erottautumiseksi. Ihmisten sosiaalinen identiteetti on riippuvainen siitä, millä tavoin erottaudumme muista tai samaistumme korkeaa arvoksiantoa nauttiviin viiteryhmiin.

Nähdäkseni tieteenkin piirissä on aika pohtia sitä, mistä voimme olla ylpeitä. Asia on tärkeä paitsi tieteen tekijöiden ammattiyylpeyden ja identiteetin niin myös ylipäänsä opiskelijoiden ja tieteen käyttäjien kannalta. Miten korkeakoulumaailmassa voidaan osoittaa, että tiedolla on arvonsa ja sen hankkiminen kannattaa, jos emme itsekään tiedä, miten erottaudumme ja miksi teemme arvokasta työtä.

PALVELUTYÖ – UHKA VAI MAHDOLLISUUS

Tämän hetken erityisenä haasteena on pohdinta siitä, mikä merkitys ulkoisella palvelutoiminnalla, koulutuksen, tutkimuksen ja muun yliopistolliseen osamiseen perustuvalla työllä on identiteettiin ja yliopistollisen tiedon ainutlaatuisuuteen. Osalle ulkoinen toiminta on kauhukuva, signaali siitä, että tiede on antautunut markkinavoimille.

Oma näkemykseni on toisenlainen. Hallinnon tutkimuksen tulee olla tiiviissä yhteydessä käytännön kanssa. Se on mahdollisuus edistää tieteellisen tiedon kehitystä. Kun tiede on parhaimmillaan hyvä arvaus siitä, minkälainen reaali maailma on, mahdollistaa hyvä käytäntöjen tuntemus tieteessäkin mahdollisimman lähelle todellisuuden tilaa vastaavat arvaukset. Käytäntöä lähellä oleva tiede voi olla myös ylpeä ajankohtaisuudestaan sekä yhteiskunnallisesta hyödyllisyydestään.

Jotta ylpeyden kokeminen käytäntöä palvelevassa työssä on mahdollista, tulee yliopistossa olla kykyä tehdä korkeatasoista palvelutyötä. Tarvitaan osaamista, metodien hallintaa sekä asennetta, että käytäntöjä koskevaa tutkimusta ei tehdä hutaisten. Omalla laitoksellani, Tampereen yliopiston hallintotieteen laitoksella ulkoista palvelutyötä tehdään ammattimaisesti omassa yksikössään. Kokemukset ovat olleet hyviä. Asiakaspalaute on ollut erittäin positiivista.

Näenkin, että se, että yliopiston ulkoinen palvelutoiminta ei ole terveen ylpeyden kokemiselle uhka vaan mahdollisuus. Yliopistojen ei tule kuitenkaan samaistua vaikkapa konsulttitoimintaan, vaan on löydettävä omat tavat ja keinot erottautua ja yllä ylpeitä toiminnastaan.

MYYTIT JA ARVOT

Pohdinnassamme ulkoisen toiminnan merkitystä tieteen tekemisen identiteetin, erottautumisen ja ylpeyden kannalta, haluan korostaa vielä kahta asiaa. Ensinnäkin on purettava tieteen tekijöitä rajoittavat myytit ja uskottava yhä tieteellisiin arvoihin.

Myytin purku tarkoittaa sitä, että on lakattava itsestään selvästi ylevästi uskomasta, että ”totta kai tieteellistä toimintaa arvostetaan yhteiskunnassa”. Tämä ennakkousko, johon törmää jatkuvasti yliopiston käytävillä, sisältää ajatuksen muuttumattomuudesta ja pysähtyneisyydestä. Uusia asioita ei tarvitse tehdä, koska asiat ovat hyvin.

Itsetyytyväisyyden myytti on näkynyt konkreettisesti muun muassa yliopiston henkilöstöstrategioissa. Yhä uskotaan, että yliopisto saa palvelukseensa parhaat opiskelijat, vaikka tarjolla olisi vain huonosti palkattua ja epävarmaa projektityötä, jonka arvostuskin yhteiskunnassa on kyseenalaista. Huomiota ei kiinnitetä siihen, miten tiede tarjoaa työtä, josta olosuhteista huolimatta voisi olla aidosti ylpeä ja joka samalla tarjoaisi syytä jäädä vaihtoehtoisista mahdollisuuksistakin huolimatta tieteen tekijäksi.

Toiseksi korostan arvoja. Vaikka tekisimme ulkoista palvelu- ja tutkimustoimintaa, tulisi tavoitteena olla aito halu ymmärtää, selittää ja käsittää ilmiötä niin pohditusti kuin mahdollista. Ulkoinen palvelutoiminta tarjoaa tieteen

tekijöille mahdollisuuden päästä yhä syvemmälle kiinni yhteiskunnassa tärkeäksi koettujen ilmiöiden olemukseen. Tieteelliseen tiedon etiikkaan perustuvan identiteetin kautta rakentuu niin kutsutussa ulkoisessa palvelutoiminnassa se identiteetti, jolla erottaudutaan, josta tieteentekijät voivat olla ylpeitä ja jota muu yhteiskunta arvostaa.

Jari Stenvall